

Att slå upp ord – en ordinlärningsstrategi

Maria Wiksten

Nationellt centrum för svenska som andraspråk

Det är svårt att slå upp ord.

Det är en ordinlärningsstrategi
som behöver tas upp i
språkundervisningen.

Varför vill man slå upp ett ord?

- **Receptivt** (när man läser och lyssnar)
 - Hitta betydelsen av okända ord
 - Bekräfta betydelsen av delvis kända ord
 - Kontrollera frekvensen av ett nytt ord
- **Produktivt** (när man skriver eller talar)
 - Hitta nya ord som man behöver
 - Få information man behöver för att kunna använda ordet korrekt

Varför vill man slå upp ett ord?

- För att få mer information om delvis kända ord
 - Stavning
 - Uttal
 - Betydelser
 - Grammatiska funktioner
 - Avledningar, sammansättningar och böjningar
 - Vanliga kollokationer
 - Synonymer, motsatser, över- under och sidordnade ord
 - Uttryck

ordlista

ordbok

lexikon

synonymordbok

uppslagsverk

Digitalt eller analogt?

Digitala resurser

svenska.se

NE.se/ordböcker

<https://lexin.nada.kth.se/lexin/>

<https://translate.google.com/>

synonymer.se

exempelmeningar.se

<https://spraakbanken.gu.se/>

Lexin – ett stöd i språkutvecklingen hos nyanlända?

En pilotstudie. Fokus på Lexins svenska lexikon. Användarna som deltagit i studien läser på Språkintröduktion eller en intensivkurs i svenska på universitet.

Tre frågeställningar:

- Vilken kunskap har studenter och lärare om Lexin-portalens innehåll och funktioner?
- Ger Lexin tillräckliga och tydliga upplysningar om sådana språkliga moment i svenskan som inlärare ofta finner svårt att lära sig?
- På vilka områden har Lexin förbättringspotential?

En uppgift för att träna sig att slå upp ord

Test

Det här testet innebär att du ska slå upp ord i Lexin på nätet (lexin.nada.kth.se). De ord du ska slå upp står i fetstil i meningarna 1 till 10. Med hjälp av Lexin ska du sedan fylla i rätt preposition/partikel i meningarna och, i några fall, ringa in ett av två möjliga alternativ.

1. **Resan** _____ Spanien avbokades eftersom den/det blev för dyr.
2. _____ **skolan** är lunchen gratis för eleverna men lärarna måste betala.
3. Biblioteket är en/ett viktig/viktigt **förutsättning** _____ demokrati.
4. Ungdomarna stod _____ en/ett **led** utanför ingången till Liseberg.
5. Han känner stor/stort **sympati** _____ barnens skolprojekt.

3. Biblioteket är en/ett viktig/viktigt **förutsättning** _____ demokrati.

☐ förut|sättning [²fö:ru:tset:nin] LYSSNA ↓ subst.
⟨förutsättningen, förutsättningar, förutsättningarna⟩

☐ omständighet som utgör ett nödvändigt villkor för något

Sammansättningar:

- grund|förutsättning

Exempel:

- hårt arbete är en förutsättning för att projektet ska lyckas

Uttryck:

- under förutsättning att (inget oförutsett inträffar) om (inget oförutsett inträffar)

Råd till eleverna

1. Du måste vara beredd att jobba för att lära dig nya ord
2. När du hittar ett nytt ord läser du hela meningen som ordet står i noga (eller funderar på sammanhanget där du hörde ordet).
3. När du slår upp ordet måste du läsa allt som står där (hela förklaringen, alla synonymer eller alla ord som det kan översättas till) och inte bara det första
4. Tänk på att många ord kan ha flera olika betydelser. Välj ut den förklaring / synonym / översättning som du tror passar bäst och prova om den betydelsen passar.
5. Använd gärna ordböcker och lexikon när du själv ska skriva texter. Där kan du få information om hur ordet böjs och används.
6. För att komma ihåg ordet och lära dig det är det bra om du själv samlar på nya ord – i en ordlista, i ett dokument, på ordkort, i en app eller på något annat ställe där du kan läsa igenom orden och öva på att komma ihåg dem

Råd till läraren

- Undersök vilka resurser eleverna använder idag, och hur de gör. Vad upplever de själva som svårt?
- Gå igenom med eleverna hur de olika resurserna fungerar och när det passar att använda vad. Vilka möjligheter och begränsningar finns i de olika alternativen.
- Låt eleverna upptäcka, använda och träna på flera olika sätt både ensamma och tillsammans med andra.
- Elevernas metakognition är viktig så låt den få utrymme och utvecklas.

Frågor att reflektera kring

- Vilka resurser brukar ni använda och rekommendera? Undersök tillsammans hur de resurserna fungerar.
- Vad vet ni idag om hur eleverna slår upp ord? Vad skulle ni vilja veta mer om angående det? Hur kan ni undersöka det?
- Hur skulle eleverna kunna bli bättre på att slå upp ord? Kan ni direkt se saker som de skulle behöva träna på och lära sig? Hur skulle ni kunna stötta det i undervisningen?
- Hur gör ni idag för att träna eleverna på att slå upp ord? Delge goda erfarenheter till varandra.

Referenser

- Graves, Michael F. (2016). *The vocabulary book: learning and instruction*. Second edition New York, NY: Teachers College Press
- Hult, LaBontee & Johansson (2018) Lexin – ett stöd i språkutvecklingen hos nyanlända? i *Nyanländas språkinlärning. Fem delstudier om nyanländas lärande i olika kontexter*. Johansson, Sofie (red.), 11-30
<http://hdl.handle.net/2077/56427>
- Webb, Stuart & Nation, Paul (2017). *How vocabulary is learned*. Oxford: Oxford University Press

Digitala resurser:

svenska.se

NE.se/ordböcker

<https://lexin.nada.kth.se/lexin/>

<https://translate.google.com/>

synonymer.se

exempelmeningar.se

<https://spraakbanken.gu.se/>

